

چشم‌انداز اقتصادی کشورهای عضو بریکس در سال ۲۰۲۶

ابتکارات ارزی چندقطبی هند

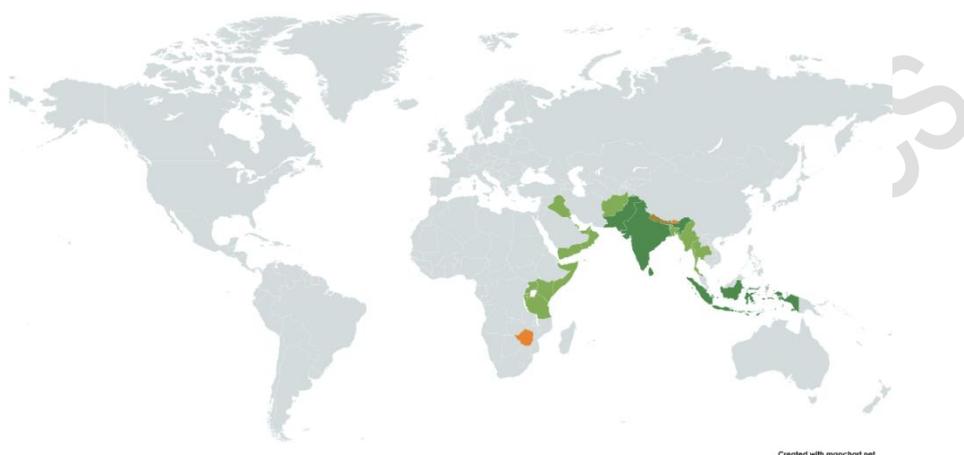
چشم‌انداز اقتصادی بریکس ۲۰۲۶ نشان‌دهنده تغییر سنجیده به سمت یک چارچوب اقتصادی جهانی متنوع‌تر و مقاوم‌تر است. اقتصادهای بریکس با تأکید بر هماهنگی نظارتی، همکاری ارزی محلی و تأمین مالی توسعه‌محور، در حال پیشبرد پاسخ‌های عملی به نوسانات جهانی هستند و در عین حال ثبات، استقلال سیاست‌گذاری و رشد فراگیر را در یک نظم اقتصادی چندقطبی در حال تحول تقویت می‌کنند.

ابتکارات ارزی چندقطبی هند تحت بریکس + ۲۰۲۶

همزمان با انطباق تجارت و امور مالی جهانی با واقعیت‌های ژئوپلیتیکی و اقتصادی در حال تحول، گفت‌وگو بین‌المللی به طور فزاینده‌ای بر افزایش ثبات، انعطاف‌پذیری و شمول در سیستم پولی جهانی متمرکز شده است. افزایش نوسانات سیاست‌های تجاری، استفاده گسترده از اقدامات یکجانبه و تغییرات ساختاری در تجارت جهانی، علاقه به ترتیبات ارزی متنوع و مکانیسم‌های تسویه جایگزین را تجدید کرده است.

در این زمینه، تصدی ریاست بریکس + توسط هند در سال ۲۰۲۶، فرصتی به موقع برای پیشبرد همکاری بین کشورهای عضو و شرکا در زمینه استفاده از ارزهای محلی، سیستم‌های پرداخت فرامرزی و زیرساخت‌های مالی، مطابق با اصول بریکس مبنی بر حاکمیت، چندجانبه‌گرایی، برابری و منافع متقابل، ارائه می‌دهد. رویکرد هند به دنبال جایگزینی ارزهای جهانی موجود نیست؛ بلکه بر چارچوب‌های تسویه اختیاری، کاهش اصطکاک معاملات و افزایش استقلال سیاست‌گذاری همسو با اولویت‌های جمعی اقتصادهای بریکس + تأکید دارد.

دامنه تاریخی روپیه در مناطق تجاری و پولی به هم پیوسته

نقشه پیوست، ردپای جغرافیایی تاریخی و معاصر روپیه و واحدهای پولی هم‌ریشه آن - روپیه، روفیا، تاکا و اشکال مرتبط را که در جنوب آسیا، اقیانوس هند، شرق آفریقا، خلیج فارس و بخش‌هایی از جنوب شرقی آسیا گسترده شده است، برجسته می‌کند. روپیه که ریشه در اصطلاح سانسکریت روپیا (نقره کارشده) دارد، یکی از قدیمی‌ترین سنت‌های ارزی جهان است که به طور مداوم در حال تکامل است. از سکه‌های نقره‌ای پانچ شده باستانی گرفته تا سیستم‌های پرداخت دیجیتال و فرامرزی مدرن، روپیه و اشکال پولی مرتبط با آن مدت‌هاست که تجارت، تسویه حساب و ادغام اقتصادی را در مناطق به هم پیوسته تسهیل کرده‌اند. این میراث ماندگار، زمینه تاریخی مهمی را برای تلاش‌های امروزی هند برای افزایش تاب‌آوری و کارایی مالی در چشم‌انداز پولی جهانی که به طور فزاینده‌ای چندقطبی می‌شود، فراهم می‌کند.

محیط پولی جهانی در حال تحول

اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه همچنان با چالش‌هایی مرتبط با وابستگی زیاد به تعداد محدودی از ارزهای ذخیره مواجه هستند. این چالش‌ها عبارتند از:

- تغییرات ناگهانی در سیاست‌های تجاری و تعرفه‌ای
- مواجهه با تحریم‌ها و اختلالات در کانال‌های پرداخت فرامرزی

- نوسانات نرخ ارز و محدودیت‌های نقدینگی
- افزایش هزینه‌ها در تسویه حساب‌های تجاری بین‌المللی

در عین حال، تجارت جنوب-جنوب و زنجیره‌های ارزش منطقه‌ای در حال گسترش هستند و تقاضا برای سیستم‌های تسویه حساب که منعکس کننده ساختار متنوع تجارت جهانی هستند را افزایش می‌دهند.

رویکرد ساختاریافته هند به بین‌المللی سازی ارز

ابتکارات هند برای استفاده گسترده‌تر از روپیه هند (INR) از یک چارچوب تدریجی، تنظیم‌شده و چندلایه پیروی می‌کند که ثبات مالی را تضمین می‌کند و در عین حال کاربرد فرامرزی را گسترش می‌دهد.

پرداخت‌های دیجیتال و اتصال مالی

رابط پرداخت‌های یکپارچه هند (UPI) در چندین حوزه قضایی فعال یا قابل تعامل شده است و پرداخت‌های خرد، حواله‌ها و تراکنش‌های گردشگری را بدون مشکل تسهیل می‌کند. این امر از موارد زیر پشتیبانی می‌کند:

- هزینه‌های تبدیل ارز خارجی کمتر
- چرخه‌های تسویه سریع‌تر
- شمول بیشتر از طریق زیرساخت‌های عمومی دیجیتال

پیوندهای ارزی منطقه‌ای

در اقتصادهای همسایه منتخب، از جمله نپال و بوتان، روپیه هند به عنوان یک ارز ثابت یا شبه‌قانونی عمل می‌کند. این ترتیبات به موارد زیر کمک می‌کنند:

- ثبات نرخ ارز
- تسویه حساب تجاری قابل پیش‌بینی
- تقویت ادغام اقتصادی منطقه‌ای

تسویه حساب تجاری از طریق حساب‌های ویژه روپیه

هند حساب‌های ویژه روپیه وسترو (SRVA) را با بیش از بیست کشور شریک عملیاتی کرده است. این مکانیسم‌ها تسویه حساب تجاری دوجانبه را مستقیماً با روپیه هند امکان‌پذیر می‌کند، وابستگی به ارزهای واسطه را کاهش می‌دهد و بهره‌وری هزینه را بهبود می‌بخشد.

چنین ترتیباتی به ویژه برای تجارت انرژی، کالاها، کالاهای تولیدی و واردات ضروری مرتبط هستند، در حالی که کاملاً با چارچوب‌های نظارتی داخلی همسو هستند.

هند همچنان چشم‌انداز محتاطانه‌ای را حفظ می‌کند و اذعان دارد که نقش روپیه هند در پرداخت‌های جهانی همچنان محدود است. تمرکز فعلی بر تاب‌آوری و کارایی است، نه تسلط ارزی.

گسترش بریکس پلاس و ظرفیت نهادی

گسترش بریکس پلاس به طور قابل توجهی ردپای اقتصادی جهانی این گروه را افزایش داده است. اعضای جدید و کشورهای شریک، سهم قابل توجهی از جمعیت، تولید، عرضه انرژی و رشد آینده جهان را تشکیل می‌دهند.

در دوره ریاست هند در سال ۲۰۲۶، انتظار می‌رود بحث‌ها در اولویت همکاری در موارد زیر باشد:

- مکانیسم‌های تجارت و تسویه حساب
- زیرساخت‌های عمومی دیجیتال
- آب و هوا و امور مالی پایدار
- تامین مالی توسعه و همکاری در فناوری

ابزارهای کلیدی همکاری مالی بریکس

اعضا و شرکای بریکس در حال پیشبرد ابتکارات مکمل برای تقویت همکاری مالی هستند:

- تسویه حساب‌های تجاری با ارز محلی از طریق ترتیبات دو جانبه و چند جانبه
- پیام‌رسانی پرداخت و پلتفرم‌های تسویه حساب جایگزین برای افزایش تداوم و کاهش ریسک سیستمی
- آزمایش ارز دیجیتال بانک مرکزی (CBDC)، از جمله قابلیت همکاری فرامرزی
- وام‌دهی جدید بانک توسعه (NDB) با ارزهای محلی
- ترتیبات ذخیره مشروط (CRA) برای افزایش پشتیبانی از نقدینگی
- این ابزارها در کنار هم، از یک معماری مالی بین‌المللی متنوع‌تر و مقاوم‌تر پشتیبانی می‌کنند.

به سوی مکمل اقتصادی بیشتر

هماهنگی بیشتر بین اقتصادهای کشورهای عضو بریکس، پتانسیل تقویت مکمل‌ها در بخش‌هایی مانند انرژی، تولید، خدمات، داروسازی و زیرساخت‌های دیجیتال را دارد. آزمایش‌های مداوم با تسویه حساب‌های ارزی محلی و مکانیسم‌های تسویه جایگزین، به روابط تجاری امن‌تر و قابل پیش‌بینی‌تر کمک می‌کند. تحولات ژئوپلیتیکی اخیر این تلاش‌ها را تسریع کرده و اهمیت سیستم‌های مالی سازگار و فراگیر را تقویت می‌کند.

چالش‌ها و ملاحظات

گذار به سمت استفاده گسترده‌تر از ارزهای محلی، چالش‌های عملی را به همراه دارد، از جمله:

محدودیت‌های نقدینگی بازار

نوسانات ارزی

هماهنگی نظارتی در حوزه‌های قضایی

هماهنگی استانداردهای پرداخت و انطباق

این ملاحظات بر اهمیت اجرای تدریجی، شفافیت و هماهنگی سیاست‌ها بین اعضا و شرکای بریکس تأکید می‌کند.

بریکس + ۲۰۲۶ و مسیر پیش رو

ریاست هند بریکس+ در سال ۲۰۲۶ فرصتی را برای پیشبرد همکاری عملی در زمینه تاب‌آوری مالی، مطابق با اصول برابری، حاکمیت و چندجانبه‌گرایی بریکس، ارائه می‌دهد.

محیط جهانی در حال تحول، حرکت تدریجی به سمت یک سیستم مالی چندقطبی‌تر را نشان می‌دهد، که در آن ارزهای متعدد در کنار هم وجود دارند، ریسک‌ها متنوع می‌شوند و کارایی تجارت افزایش می‌یابد.

تأکید همچنان بر نهادسازی، همسویی نظارتی و اهداف توسعه مشترک است و تضمین می‌کند که نوآوری مالی از رشد پایدار و فراگیر در اقتصادهای بریکس+ پشتیبانی می‌کند.

خسرو سزایی کارشناس ارشد اقتصاد حمل و نقل و لجستیک ۱۴۰۴/۱۰/۱۶

Referenced Perspectives

This analysis aligns with and builds upon recent expert commentary and institutional perspectives, including:

- [LinkedIn News India](#) – “Time for a New Global Currency” Edited by *Dhritiman Deb* LinkedIn News highlights the accelerating case for a **multipolar currency system**, citing India’s use of **Special Rupee Vostro Accounts (SRVAs)** with nearly 100 countries and the international expansion of **UPI** across nine nations as early pillars of de-dollarization. (*LinkedIn News India, Big Ideas 2026*)
- **Monica Jasuja**, Chief Expansion & Innovation Officer, **Emerging Payments Association Asia** Notes that a multipolar currency framework would **enhance India’s monetary sovereignty**, reducing exposure to the dominance and policy externalities of a single global reserve currency.
- **Pranjal Parihar**, Deputy Vice President, **Kotak Private** Emphasizes tangible financial benefits, including **lower transaction costs, reduced exchange-rate pass-through risks, and insulation from USD liquidity cycles**.
- **Wall Street Journal (WSJ)** – “World Trade Grows Without the U.S.” Cited via global trade finance commentary, observing that **global trade volumes continue to expand even as the U.S. becomes less central**, driven by South–South trade and new economic blocs—an underlying structural driver of currency diversification.
- **Navneet Gupta**, Trade Finance Expert Provides a three-layer framework for INR internationalization—**Digital (UPI), Legal (currency pegs), and Strategic (SRVAs)**—underscoring that India’s current objective is **resilience rather than currency dominance**.
- **Nikita Singh**, Senior Associate, Acuity Analytics Explores how **geopolitical shocks, including the Russia–Ukraine war and tariff-driven fragmentation**, have accelerated experimentation with **CBDCs, alternative payment systems (CIPS, BRICS mechanisms), and multipolar currency models**.
- **Jayram Chowrasiya**, Researcher & Founder, Ingenious Blueprints Articulates a future **India–China–Russia economic corridor**, where energy, manufacturing, and services are settled in **local currencies**, reducing reserve pressure and strengthening BRICS financial sovereignty.